

Nr 1

Av herr Gustafsson i Borås m. fl., om soldathemsverksamheten m. m.

(Lika lydande med motion nr 2 i Första kammaren)

Redan 1953 års kyrkomöte upptog frågan om soldathemmens förhållanden och angav i förslag till Kungl. Maj:t om utredning av den militära själavården, att även soldathemsrörelsen härvid borde beröras. Under hösten (20/9 1960) har försvarets personalvårdsutredning, som 1960 framlade tre betänkanden, även avgivit betänkande med förslag rörande själavårdsverksamheten inom krigsmakten. I ett kapitel har utredningsmannen på ett övertygande sätt visat på behovet av en särskild utredning i fråga om soldathemmen och även avgivit förslag till direktiv för en sådan utredning.

Soldathemsrörelsen tillkom på initiativ och under medverkan av enskilda personer och enskilda, kristligt inriktade organisationer och samfund, som även — mestadels omkring sekelskiftet — uppförde soldathemsanläggningar. Alltjämt bedrivs denna verksamhet av enskilda föreningar och stiftelser, och en betydande del av de medel, som erfordras för driften, erhålles genom bidrag och insamlingar från föreningarnas medlemmar eller från stödjande samfund.

— — —
Utredningen anser att det är myndighetens uppgift att tillhandahålla erforderliga fritidslokaler, mässar, marketenterier etc. inom eller i närheten av förbandet, under det att det är ett önskemål att soldathem tillkommer som en replipunkt i orten på plats som bör väljas beroende på de lokala förhållandena. Ju mer dessa soldathem kan likna »hem» desto mer kommer de att fylla sin uppgift och motsvara de förväntningar de värnpliktiga kan ställa på dem.

— — —
Soldathemsverksamheten rätt bedriven är av stor betydelse för den värnpliktiga ungdomen under tiden för militärtjänstgöringen. Av särskilt värde är att en frivillig verksamhet inom personalvårdsområdet kan utvecklas vid sidan av den statligt organiserade och komplettera denna. Vi vill i princip framhålla att soldathemsverksamheten bör erhålla det allmännas stöd både genom ekonomiska bidrag och genom vissa administrativa och andra riktlinjer för verksamheten.

Av personalvårdsutredningens betänkande framgår även att 42 soldat- och örlogshem finnes runt om i landet och att dessa bedriver sin verksamhet med stöd av *dels* medel, anvisade under IV huvudtitelns anslag för försvarets personalvård, *dels* medel från årlig rikskollekt inom svenska kyrkan, (sista året endast halv kollekt), *dels* bidrag från diakonistyrelsens militärnämnd, *dels* i vissa fall bidrag från förbandens lägerkassor, *dels* ock bidrag från

lotterimedelsfonden — dock icke under de senaste tre åren. En betydande del av erforderliga medel erhålles genom bidrag *dels* från kyrkliga och frikyrkliga församlingar och organisationer, *dels* från enskilda givare genom insamlingar eller på annat sätt, *dels ock* genom inkomster av serveringsrörelse, klädesförvaring etc., *dels ock* (i begränsad omfattning) från lands- ting, städer och kommuner. I övrigt hänvisas till betänkandet, kap. 7.

De nuvarande ekonomiska resurserna synes som helhet vara otillräckliga. Detta framgår såväl av nyssnämnda utrednings bedömande som av en skrivelse den 9 december 1960 från försvarets upplysnings- och personalvårds- nämnd till försvarsministern. I denna skrivelse fästes uppmärksamhet vid att Kungl. Maj:t — bl. a. i handelsdepartementet genom att icke längre lämna stöd ur lotterimedelsfonden medverkat till en fortgående försämring av stan- darden hos flera soldathem, samtidigt som de värnpliktiga från tiden före sin tjänstgöring blir vana vid allt bättre fritidslokaler.

Även andra frågor än de ekonomiska synes i hög grad angelägna att få belysta. Detta rör t. ex. verksamhetens lämpliga organisation och personal- behov, samverkan mellan de stödjande organisationerna och statsmaktens stödjande och kontrollerande verksamhet.

I statsverkspropositionen, i samband med anmälan av anslag under IV huvudtiteln för Försvarets personalvård, meddelar statsrådet och chefen för försvarsdepartementet i samband med behandling av bidrag till soldathems- verksamheten, att beredningen av personalvårdsutredningens ovannämnda be- tänkande pågår, varför någon ändring av medelsanvisningen för soldathems- ändamål icke nu beräknas. Härom torde under föreliggande omständigheter icke vara något att säga. Med hänsyn till den allvarliga situation, som soldat- hemsrörelsen håller på att råka in i, måste det emellertid vara mycket ange- läget att en översyn av hithörande problem snarast kommer till stånd och föranleder erforderliga förslag till åtgärder. Denna översyn bör i enlighet med vad ovannämnda utredning föreslagit kunna handhas antingen av särskilt tillkallade sakkunniga eller av utredningsmannen rörande försva- rets personalvård, som för ändamålet biträdes av tillkallade experter.

Vi föreslår sålunda,

att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om en utred- ning rörande soldathemsverksamheten och besläktad verk- samhet och sedermera med ledning av utredningens resultat till riksdagen avgiver erforderliga förslag till åtgärder från statsmakternas sida.

Stockholm den 11 januari 1961

Axel Gustafsson

Borås

Gunnar Larsson
i Luttra

Dag R. Edlund

Gunnar Gustafsson